

POLEMIKA E AKADEMIK ALI HADRI ME NIJAZI LIMANOVIN RRETH PËRHAPJES SË ISLAMIT NË MAQEDONI

Në mesin e polemikave që akademik Ali Hadri kishte zhvilluar gjatë viteve të tetëdhjeta të shekullit të kaluar ishte edhe ajo me

Nijazi Limanovin¹ nga Maqedonia rreth përhapjes së islamit në Maqedoninë Perëndimore. Meqenëse në pyetje ishte diskreditimi i historisë shqiptare, gazeta zyrtare, “Veçer”² e Shkupit, në atë kohë i kishte mundësuar Nijazi Limanovit, që në faqet e saj të botojë artikullin me titull “Islamizimi i Maqedonisë” në 23 vazhdimet, prej 25 shtatorit deri më 21 tetor 1980.

Akademik Ali Hadri, me guximin që kishte por edhe me njohuritë që posedonte në mënyrë shkencore kishte hedh poshtë tezat jo shkencore dhe pa fakte historike, në të cilat kishte mbështetur akuzat e tij Nijazi Limanovi, i cili qëllim të vetëm kishte diskreditimin e historiografisë shqiptare, në ato kohë të vështira, kur shqiptarët ishin vënë në shënjestër nga të gjithë nacinalizmat sllavo-ortodoksë.

Andaj, që në hyrje të polemikës, shohim Akademik Ali Hadrin³ që me një sens shkencëtar dhe historiani të mirëfilltë thotë: “Një ndër problemet me interes të madh shkencor kur bëhet fjalë për historinë e Ballkanit është lindja dhe përhapja e islamizmit këtu. Prandaj, nuk

¹ Njihej edhe me emrin Nijazi Limanovski, gjatë viteve të tetëdhjeta të shekullit të kaluar.

² Gazeta “Veçer”, Shkup, 25.09.1980 - 21.10.1980.

³ Ali Hadri, Marrëdhëniet shqiptare-jugosllave, botim: Akademia e Shkencave dhe e Arteve e Kosovës, botime të veçanta XLVII, Seksioni i Shkencave Shoqërore, Libri 13, Prishtinë, 2003, fq.273-282.

është një gjë e rastit pse historianët janë marrë me këtë dukuri të rëndësishme, duke e trajtuar doemos në mënyra të ndryshme, varësisht nga këndshikimi, nga pozita politike e ideologjike, por edhe nga përgatitja profesionale.”

Ai duke u nisur nga përgjegjësia dhe misioni i historianit vazhdon: “Ky problem ngërthen në vete shumë çështje të koklavitura, prandaj edhe sot e kësaj dite tema në fjalë nuk është eksploruar dhe as zgjidhur shkencërisht në kuptimin e plotë të fjalës. Megjithatë, në këtë fushë ka të arritura të çmueshme shkencore, të cilat duhet të shfrytëzohen në studimet e mëtejshme për të dhënë një zgjidhje të saktë e bindëse të problemit.”⁴

Në pyetjen e tij se ku bënë pjesë artikulli i Nijazi Limanovit, nëse i bëhet atij një analizë e mirëfilltë dhe ballafaqohet me faktet historike dhe i nënshtrohet kritikës historiografike, ai bënë pjesë në shkrimet kryekëput tendencioze dhe antishkencore.

Ai këtë e arsyeton në mënyrë shumë të thjeshtë se Nijazi Limanovi nuk është në gjendje të merret me punë shkencore në fushën e historisë dhe, aq më pak, të nxjerrë në dritë të vërtetën në lidhje me problemin e islamizimit, sepse, së pari, nuk niset nga qëllime të mirëfillta shkencore, dhe, së dyti, nuk ka përgatitje të duhura profesionale.

Nijazi Limanovi, pohon Akademik Ali Hadri është i mllëfësuar aq shumë ndaj popullit shqiptar sa që atij nuk i mjaftojnë falsifikimet, por përdor shprehjet më ofenduese të nxjerra nga arsenali i vjetër i monarkive borgjeze të Ballkanit. Sipas tij shqiptarët ishin “primitivë”, “të egër”, “agresorë”, “pushtues”, “zullumqarë”, “plaçkitës”, “vrasës”, etj. Janë të rrallë autorët që në një artikull gazete kanë përdor aq shumë fyerje kundër popullit shqiptar sa Nijazi Limanovi. Si duket, ai ka menduar se duke e njollësuar në mënyrë të vrazhdë popullin shqiptar ia arrin të arsyetojë tezën e gabueshme se njëri ndër faktorët kryesorë të “islamizimit të maqedonasve” dhe të “shqiptarizimit të maqedonasve myslimanë”, gjoja na paskëshin qenë shqiptarët, të cilët për të arritur këtë qëllim, gjoja paskëshin bërë presion të madh dhe zullum të pashoq kundër popullit maqedon.

⁴ Ibid fq.273.

Tezat e gabueshme të Nijazi Limanovit:

Akademik Ali Hadri, në polemikën e tij me Nijazi Limanovin thotë se shkrimi i tij është i mbështetur prej fillimi e deri në mbarim në teza të gabueshme, por ai i cek pesë prej të cilave, që janë më të vrazhda, kryekëput antishkencore që e njollosin popullin shqiptar dhe historinë e tij.

E para, lidhur me atë se shqiptarët janë fajtorë kryesorë për islamizimin masiv të Maqedonisë Perëndimor dhe të Kosovës dhe asimilues të pashoq me dhunë të elementit sllav në ato vise.

Akademik Ali Hadri në këtë tezë, apo më mirë me thënë akuzë të Limanovit përgjigjet duke u mbështetur jo vetëm në fakte historik, por edhe nga përvoja praktike e popullit shqiptar, duke thënë se të gjitha faktet historike flasin se populli shqiptar asnjë herë gjatë historisë nuk ka qenë fanatikë në pikëpamje të besimit fetar. Brenda-përbrenda gjiut tij kanë jetuar me një tolerancë të duhur ithtarë të tri besimeve (mysliman, ortodoks dhe katolik), tek ta ka zotëruar mbi të gjitha ndjenja kombëtare, që gjeti shprehjen e plotë në epokën e Rilindjes me moton “feja e shqiptarit është shqiptaria”.

Sikur shqiptarët e fesë islame të ishin fanatikë, ose, siç thotë Nijazi Limanovi “Trashëgimtarë të turqve”, në drejtim të islamizimit masiv të Maqedonisë Perëndimore dhe të Kosovës, duhej të pritej që ata para së gjithash ta tregonin këtë në mesin e tyre, duke kompozuar homogjenitetin fetar të popullit të vet dhe kështu si një trup ta vazhdonin punën në drejtim të islamizimit edhe të popujve tjerë të krishterë të viseve fqinje.

Në të kaluarën, te populli shqiptar janë të njohura martesat dhe fiset e familjet të përziera në pikëpamje fetare, laramanët, ruajtja monumenteve të krishtera, bile edhe atyre ortodokse, festa të ndryshme siç janë Shën Gjergji, Shën Mitri, si dhe pjesëmarrja në luftën e përbashkët të popullit shqiptar për çlirimin e atdheut kundër Perandorisë Osmane.

Këtë më së miri e vërteton edhe fetfaja e nxjerrë nga autoriteti më i lartë fetar për t’iu kundërvënë pushtetit turk në rast se ai

tenton që t' i detyrojë shqiptarët që me dhunë t' i dorëzojnë trojet e tyre shteteve fqinje si Greqisë, Malit të Zi apo Serbisë.

Përhapja e islamizmit në Ballkan, me të drejtë pohon akademik Ali Hadri është e lidhur në mënyrë të pandashme me vendosjen e forcimin dhe ekzistencën e pushtetit osman në këto hapësira. E dyta, pohimi i Limanovit se shqiptarët janë ardhës dhe asimilues me dhunë të elementit sllav të Maqedonisë Perëndimore dhe në Kosovë që është tezë e huazuar nga autori, por që ka burimin në monarkitë borgjeze të Ballkanit. Mendimi më i avancuar i historio-grafisë bashkëkohore vërteton pa mëdyshje vazhdimësinë e jetës së popullit shqiptar në viset ku jeton sot e kësaj dite. Këtë e mbështesin edhe burimet historike të proveniencave të ndryshme. Praninë e shqiptarëve në Maqedoninë Perëndimore dhe në Kosovë e dëshmojnë po ashtu edhe dokumentet cirilike të mesjetës serbe, pohon akademi Ali Hadri.

E treta, përshkrimi i popullit shqiptarë si popull i privilegjuar, shtypës e shfrytëzues, e gjithë kjo në dëm të elementit sllavo-maqedonas dhe serbëve në Maqedoninë Perëndimor dhe në Kosovë. Edhe kjo tezë nuk qëndron, sepse është fjala për tezë antishqiptare, e cila po ashtu daton nga koha e shteteve monarkiste borgjeze të Ballkanit.

E katërta, në artikullin e Nijazi Limanovit, shqiptarët paraqiten si agresorë dhe pushtues të tokave etnike të elementit sllav në Maqedoninë Perëndimore dhe në Kosovë. Edhe kjo pikëpamje nuk është aspak origjinale, por e huazuar nga arsenali i propagandës së vjetër antishqiptare.

E pesta, Nijazi Laimanovi, në artikullin e lartë përmendur, i bënë të vetë një pjesë të shqiptarëve të Maqedonisë Perëndimore, bile edhe shqiptarët myslimanë, serbët e Gores, e deri te edhe te treva e Sharrit në Kosovë, duke i quajtur {maqedonas myslimanë}. Sipas tij ky numër mund të arrijë deri në pesëdhjetë mijë {maqedonas myslimanë}. Falë kësaj teze të Limanovit, në vitet e nëntëdhjeta të shekullit të kaluar, disa zëra kërkonin formimin e Bashkësisë së myslimanëve maqedonas (si paravan i Bashkësisë islam e të Maqedonisë, për çka edhe kishin hasur në përkrahje të disa qarqeve maqedonas brenda shtetet maqedonas. Mirëpo,, ashtu si tezat e Limanovit

edhe kjo përpjekje nuk pat jetë të gjatë.

Ajo që vlen të përmendim me këtë rast është se tezat , që akademik Ali Hadri shtroi tridhjetë vjet më parë janë të qëndrueshme edhe sot e kësaj dite, bile ato ishin shumë të avancuara në krahasim me kohën kur janë parashtruar. Sepse, të shkruhej për islamit dhe përhapjen e tij në mënyrë tejet objektive dhe shkencore në atë kohë nuk ishte një punë pa rreziqe. Andaj, hulumtimet më të reja rreth përhapje së Islamit në Ballkan, qofshin ato nga autorë shqiptarë apo të huaj vetëm sa i përforcojnë tezat e akademik Ali Hadrit, gjë që ky është nj satisfakcion që nuk kanë fatin ta gëzojnë të gjithë historia-nët.

SUMMARY

ACADEMIC ALI HADRI'S POLEMIC WITH NIJAZI LIMANOV ON SPREAD OF ISLAM IN MACEDONIA

Among Ali Hadri's polemics in the 80-es of twentieth century, is one with Nijazi Limanov from Macedonia on propagation of Islam in Western Macedonia. In that time, discrediting Albanian history was official agenda, as state-owned newspaper "Veçer" of Shkupi gave space to Nijazi Limanov to publish in 23 sequences, an article named "Islamization of Macedonia", from September 25 till October 21, 1980.

It is important to emphasis thesis of Academic Hadri, which still after thirty years are sound. Even more they were advanced for time when presented, as writing objectively and scientifically on propagation of Islam was not an easy undertaking. Therefore, the latest researches on spread of Islam in Balkans, be that of Albanian or foreign authors, only support Academic Hadri's thesis, which rarely is a satisfaction that few historians enjoy.